

Horyzonty Polityki
2022, Vol. 13, N° 43

ALEKSANDRA PLEŚNIARSKA

<http://orcid.org/0000-0003-3257-8416>
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
aleksandra.plesniarska@uek.krakow.pl

DOI: 10.35765/HP.2266

Inicjatywy Unii Europejskiej w zakresie badań i innowacji w reakcji na pandemię COVID-19

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Celem artykułu jest zidentyfikowanie działań podjętych przez Unię Europejską w obszarze badań i innowacji, których nadrzędnym założeniem jest wsparcie w zakresie walki z koronawirusem.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: W kontekście dynamiki i szybkości rosnących zagrożeń, ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, podejmowanie współpracy międzynarodowej w obszarze wspierania innowacji i prowadzenia badań stało się bardziej pożądane niż dotychczas, szczególnie w zakresie walki z koronawirusem. W celu zobrazowania tego zjawiska przeprowadzono analizę literatury oraz europejskich materiałów źródłowych, takich jak dokumenty, raporty itp.

PROCES WYWODU: Artykuł został podzielony na trzy części. W pierwszej zostały omówione wybrane unijne instrumenty i programy, które wspierają rozwój w obszarze badań i innowacji. W drugiej opisano znaczenie innowacji w czasie pandemii COVID-19, wskazując przy tym na szczególne kategorie innowacji, takie jak m.in.: innowacje nastawione na misję, innowacje nastawione na działanie czy innowacje adaptacyjne. W ostatniej części zostały omówione wybrane działania/inicjatywy UE podjęte w reakcji na pandemię.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Podjęte w artykule rozważania obrazują wielopłaszczyznowość aktywności podejmowanych przez UE w reakcji na pandemię COVID-19, które obejmują nie tylko kwestie dotyczące leczenia, ale także mają na celu ożywienie gospodarcze.

Sugerowane cytowanie: Pleśniarska, A. (2022). Inicjatywy Unii Europejskiej w zakresie badań i innowacji w reakcji na pandemię COVID-19. *Horyzonty Polityki*, 13(43), 199–213. DOI: 10.35765/HP.2266.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: Pozytywnie oceniono działania UE mające na celu dokonanie zmian w zakresie dysponowania środkami finansowymi w ramach głównych instrumentów finansowych i programów oraz częściowego ich przekierowania na finansowanie projektów i działań przyczyniających do walki z pandemią. Uzasadnione w przyszłości wydaje się jednak dokonanie oceny celowości wydatkowania tychże środków. W wyniku przeprowadzonej analizy zauważono, że działania w obszarze polityki innowacji na rzecz wykorzystania europejskiego potencjału w zakresie kreowania innowacji mają bardzo rozproszony charakter.

SŁOWA KLUCZOWE:

Unia Europejska, innowacje, programy, inicjatywy, COVID-19

Abstract

**EU INITIATIVES IN RESEARCH AND INNOVATION
DURING THE COVID-19 PANDEMIC**

RESEARCH OBJECTIVE: The aim of the article is to identify activities (supporting the fight against the coronavirus) undertaken by the European Union in the field of research and innovation.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: In the context of the dynamics and speed of growing threats and limitations related to the COVID-19 pandemic, international cooperation in the area of supporting innovation and conducting research has become more desirable than before (especially in the fight against coronavirus). In order to present that phenomenon, research methods were used, taking into account the analysis of the literature and European reports and documents as well as descriptive methods.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The article is divided into three parts. The first part discusses selected EU instruments and programmes that support development in the field of research and innovation. The second part describes the importance of innovation during the COVID-19 pandemic, pointing to specific categories of innovation, such as, e.g., mission-oriented innovations, enhancement-oriented improvements, or adaptive innovations. The last section discusses selected EU actions in response to the coronavirus crisis.

RESEARCH RESULTS: The multidimensionality of European activities (which include not only issues related to treatment, but also those aimed at economic recover) was presented in the article.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS: The EU actions aimed at changing the management of funds and programmes

and redirecting them to financing projects and activities that contribute to the fight against the pandemic were positively evaluated. However, future studies should focus on purposefulness of spending these funds. As a result of the analyses conducted, it was also noticed that the European activities in the area of research and innovations have a very dispersed character.

KEYWORDS:

European Union, innovation, programmes, initiatives, COVID-19

WSTĘP

COVID-19 stanowi zagrożenie dla wszystkich ludzi na całym świecie. Chorobę wywołuje koronawirus zespołu ostrej niewydolności oddechowej (SARS-CoV-2, wcześniej tymczasowo nazwany nowym koronawirusem 2019 lub 2019-nCoV). W związku z rozprzestrzenianiem się koronawirusa Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) ogłosiła 11 marca 2020 roku globalną pandemię. W konsekwencji pojawiła się konieczność zmierzania się z bezprecedensowym wielokierunkowym wyzwaniem, przed którym stanęła globalna społeczność. Pandemia COVID-19 jest uznawana za jedną z najgorszych pandemii w dobie globalizacji, której skutki w krótkim okresie odczuwalne są jednocześnie w obszarze zdrowia fizycznego, ale także na poziomie instytucji społecznych czy w sferze gospodarczej (Dahlke i in., 2021). Należy jednocześnie podkreślić, że reakcje na wspomniany kryzys w głównej mierze związane były/są z odgórną polityką narzucania przepisów wprowadzających ograniczenia w kontaktach międzyludzkich w celu zmniejszenia rozprzestrzeniania się choroby. W następstwie tego, wraz z kryzysem zdrowotnym, pojawiły się inne problemy społeczne, nie związane tylko z kosztami ekonomicznymi, ale mające także charakter problemów psychologicznych (Dahlke i in., 2021). Złożoność kryzysu wywołanego pandemią, a także skalę tego zjawiska, dobrze obrazuje porównanie, które zaproponowali John-Oliver Engler, David J Abson, Henrik von Wehrden (2021), zauważając że wspomniany kryzys przypomina w perspektywie krótkoterminowej dynamikę globalnych, długoterminowych, powiązanych ze sobą kryzysów zrównoważonego rozwoju, takich jak m.in.: zmiany klimatyczne czy problemy żywnościowe. Należy zauważyć, że skutki

pandemii mają wielopoziomowy zasięg; zauważalne są, co oczywiste, nie tylko globalnie. Konsekwencje odczuwalne są zarówno na poziomie życia osobistego pojedynczych osób, ale także narodów, branż, wreszcie całych gospodarek narodowych.

W kontekście dynamiki i szybkości rosnących zagrożeń, ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, wydaje się, że podejmowanie współpracy międzynarodowej w obszarze kreowania innowacji i prowadzenia badań stało się bardziej pożądane niż dotychczas, szczególnie w zakresie walki z koronawirusem. Poza podejmowaniem działań w obszarze rozwoju medycyny, powstała konieczność wdrażania nowych inicjatyw, m.in. na rzecz żywienia gospodarczego, a także realizacji potrzeb społecznych przy uwzględnieniu istniejących ograniczeń.

Wobec powyższego, celem niniejszego artykułu jest zidentyfikowanie wybranych działań podjętych przez Unię Europejską w obszarze badań i innowacji, których nadrzędnym założeniem jest wsparcie w zakresie walki z koronawirusem. Warto podkreślić, że podjęte w artykule rozważania obrazują wielopłaszczyznowość tych aktywności, które swoim zakresem obejmują nie tylko kwestie dotyczące szczepionek, leczenia, ale także zarządzania kryzysowego.

POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE BADAŃ I INNOWACJI – WYBRANE INSTRUMENTY I PROGRAMY

Polityka innowacji jest od kilkadziesiąt lat jedną z kluczowych polityk gospodarczych realizowanych w ramach Unii Europejskiej. W tym zakresie są zatem podejmowane działania mające na celu m.in. wdrożenie instrumentów finansowania badań i rozwoju, wspieranie europejskich partnerstw czy upowszechnianie korzyści z innowacji (Pleśniarska, 2019). Cechą charakterystyczną wdrażanych instrumentów czy programów w ramach wspomnianej polityki jest ich ponadnarodowy charakter. Polityka innowacji bardzo mocno powiązana jest z innymi obszarami dotyczącymi m.in. zatrudnienia, konkurencyjności, środowiska, przemysłu czy energii. UE od kilku już lat dąży do stworzenia jednolitego europejskiego rynku

innowacji. W ramach realizacji projektu flagowego „Unia innowacji” skoncentrowano się na: stworzeniu w UE ośrodka badań naukowych zdolnego do podejmowania międzynarodowej konkurencji, powstaniu europejskiej przestrzeni badawczej (tzw. ERA), wdrożeniu europejskich partnerstw innowacyjnych (tzw. EPI) czy wdrożeniu różnego rodzaju środków z zakresu ochrony patentowej, standaryzacji oraz tzw. inteligentnych regulacji.

Odwołując się do realizowanych w ostatnich latach instrumentów i programów polityki innowacji UE, należy wskazać na kluczowy program Horyzont 2020 (program ramowy UE w dziedzinie badań na lata 2014–2020). Warto zauważyć, że wraz z jego rozpoczęciem zostały wyznaczone kluczowe społeczne wyzwania, na które ukierunkowane zostały inwestycje w badania naukowe, takie jak m.in.: zdrowie, zmiany demograficzne, bezpieczeństwo żywnościowe, biogospodarka, czysta i efektywna energia, inteligentny i zintegrowany transport, działania w dziedzinie klimatu czy innowacyjne i refleksyjne społeczeństwa (Komisja Europejska, 2014). W reakcji na ogólnoswiatową pandemię koronawirusa w czerwcu 2020 roku Komisja Europejska podjęła decyzję umożliwiającą uruchomienie środków w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy (Next Generation EU) na rzecz programu „Horyzont Europa” (Komisja Europejska, 2021) (program ten zastępuje program Horyzont 2020). Następnie w lipcu 2020 roku Europejski Instrument na rzecz Odbudowy został uzgodniony na poziomie Rady Europejskiej wraz z przydziałem środków budżetowych. Na rzecz programu Horyzont Europa przyznano 95,5 mld euro (Komisja Europejska, 2021).

W ostatnich latach w zakresie polityki innowacji UE realizowane były również projekty finansowane w ramach takich instrumentów finansowych, jak m.in.: „InnovFin – Fundusze unijne dla innowatorów”¹ czy Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw² (COSME) (Pleśniarska, 2019, s. 136–137). Warto również zwrócić uwagę na funkcjonowanie Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT – European

---

1 Instrumenty finansowe i usługi doradcze oferowane przez Grupę Europejskiego Banku Inwestycyjnego skierowane głównie do przedsiębiorców.

2 Instrument finansowy mający na celu wsparcie przedsiębiorstw przy wchodzeniu na rynek międzynarodowy.

Institute of Innovation and Technology), którego nadrzędnym celem jest podejmowanie aktywności na rzecz pobudzania konkurencyjności i zrównoważonego wzrostu gospodarczego poprzez wspieranie innowacyjnych działań. EIT wspiera rozwój tzw. wspólnot wiedzy i innowacji (Knowledge and Innovation Communities)³ w takich obszarach, jak m.in.: gospodarka bezemisyjna, transformacja cyfrowa Europy, wdrażanie rewolucyjnych rozwiązań w zakresie produkcji żywności, zwiększanie dostępu Europejczyków do rozwiązań wspierających zdrowy styl życia, zapewnienie Europie dostępu do zrównoważonej energii, wzmacnianie konkurencyjności europejskiego sektora produkcji czy rozwiązywanie wyzwań związanych z mobilnością w europejskich miastach (European Institute of Innovation and Technology, 2021b). Dodatkowo została powołana Europejska Rada ds. Innowacji (EIC – European Innovation Council, 2021b), której zadaniem jest wspieranie europejskich innowatorów – zarówno przedsiębiorców, jak i naukowców w realizowaniu ich projektów.

ZNACZENIE BADAŃ I INNOWACJI WOBEC KRYZYSU WYWOŁANEGO PANDEMIĄ COVID-19

Biorąc pod uwagę wielowymiarowości kryzysu wywołanego pandemią COVID-19, należy podkreślić, że dotychczasowe postrzeganie sfery badań i innowacji w kontekście rozwoju firm, poszukiwania wynalazców i rozwijania badań, implementowania nowych rozwiązań społeczno-gospodarczych w czasie pandemii stało się istotne także w wymiarze walki z koronawirusem i jego skutkami. Dla przykładu warto wskazać na koncepcję otwartych innowacji, których znaczenie dla globalnej społeczności podkreśla H. Chesbrough (2020). W walce z pandemią kluczowa jest szybkość, stąd podejmowanie współpracy, pozyskiwanie wiedzy z wielu źródeł, wymiana idei pomiędzy różnymi grupami interesariuszy prowadzi do przyspieszenia postępów w walce z chorobą (Chesbrough, 2020, s. 410–413). Jednocześnie należy zauważyć, że w literaturze przedmiotu prowadzone

---

3 Wspólnoty wiedzy i innowacji są ogólnoeuropejskimi partnerstwami, w których uczestniczą zarówno przedsiębiorstwa, uczelnie, jak i laboratoria badawcze.

są również rozważania nad domniemanym powiązaniem pomiędzy innowacjami a pojawiającymi się potrzebami społecznymi i koniecznością rozwiązania problemów wynikających z istniejącego kryzysu. J. Dahlke i in. (2021) zwracają zatem uwagę na zjawisko pojawiania się tzw. innowacji „napędzanych kryzysem”.

B. Ramalingam oraz J. Prabhu (2020) podkreślają, że innowacje mają coraz większe znaczenie w skutecznej reakcji na kryzys wywołany koronawirusem. Podejmowane działania innowacyjne mają zatem różnorodny charakter, co zostało zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1. Kategorie innowacji

Kategoria	Wybrane przykłady
INNOWACJE NASTAWIONE NA MISJĘ	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie szczepionki przeciwko COVID-19 • opracowania respiratorów do leczenia ostrych przypadków COVID-19 • innowacje na tzw. dużą skalę, takie jak np. programy urlopowe i ubezpieczeniowe, które zostały wprowadzone w celu wspierania przedsiębiorstw i pracowników w czasie ograniczeń wynikających z rozprzestrzeniania się pandemii
INNOWACJE NASTAWIONE NA ULEPSZENIE	<ul style="list-style-type: none"> • innowacje w zakresie kontroli i zarządzania zakażeniami • ulepszanie urządzeń medycznych (np. respiratory) – uproszczenie obsługi, zmiany w zakresie obniżenia kosztów produkcji
INNOWACJE ADAPTACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> • odnoszą się zwykle do oryginalnych, prostych, generowanych lokalnie, oddolnych pomysłów • zwykle niedostatek zasobów staje się impulsem do uruchomienia ludzkiej pomysłowości – np. nisko kosztowa produkcja środków ochrony osobistej
DZIAŁANIA ANTYCYPACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> • innowacje na poziomie polityki, zmierzające do podjęcia przez rządy przeglądu systemu gospodarczego oraz próby podjęcia działań mających na celu przywrócenie po pandemii bardziej zrównoważonego podejścia do gospodarki („zielone ożywienie”) w powiązaniu z innowacjami technologicznymi i organizacyjnym, wspierającymi zmiany społeczno-gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ramalingam B., & Prabhu J. (2020).

DZIAŁANIA UNII EUROPEJSKIEJ W REAKCJI NA PANDEMIĘ COVID-19

Decyzją Komisji Europejskiej ponad 1 mld euro został przeznaczony na rzecz walki z pandemią w ramach programu Horyzont 2020.

Należy zauważyć, że finansowaniem zostały objęte różnorodne projekty, dotyczące m.in. rozwoju diagnostyki, szczepionek, leczenia, epidemiologii, wsparcia w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, ale również zdrowia psychicznego, produkcji i technologii cyfrowych czy zasobów danych (tabela 2).

Tabela 2. Podział środków w ramach programu Horyzont 2020 na rzecz walki z COVID-19

Kategoria	Środki uruchomione i zadeklarowane [w mln euro]
Udogodnienia finansowe	400,1
Horyzont 2020 – wnioski	235,8
EIC Accelerator	165,6
CEPI*	100
Inicjatywa w zakresie innowacyjnej medycyny	72
Partnerstwo między UE a krajami rozwijającymi się w zakresie badań klinicznych	25,3
Europejska Platforma Danych COVID-19	15
Europejski Instytut Innowacji i Technologii	6
Technologie informacyjno-komunikacyjne w opiece zdrowotnej	3,5

* Coalition for Epidemic Preparedness Innovations – fundacja, która przyjmuje darowizny od organizacji publicznych, prywatnych, dobroczynnych itp. na finansowanie niezależnych projektów badawczych, mających na celu opracowanie szczepionek przeciwko pojawiającym się chorobom zakaźnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Commission (2021a).

W ramach Europejskiej Rady ds. Innowacji (EIC) został uruchomiony program EIC Accelerator. Jest to program akceleracyjny dla małych i średnich przedsiębiorstw ze wszystkich branż, pochodzących głównie z państw członkowskich UE. Projekty finansowane w ramach tego programu muszą charakteryzować się wysokim poziomem zarówno ryzyka, jak i potencjałem rozwojowym (European Innovation Council, 2021a).

Środki finansowe zostały również przekazane w ramach inicjatywy obejmującej innowacyjną medycynę (IMI – The Innovative Medicine Initiative). IMI jest jednym z kluczowych badań nad zdrowiem prowadzonych w ramach programu Horyzont 2020. Jest to wspólne przedsięwzięcie Komisji Europejskiej i Europejskiej Federacji Przemysłu i Stowarzyszeń Farmaceutycznych, którego nadzrędnym

celem jest przyspieszenie opracowania lepszych i bezpieczniejszych leków (European Commission, 2021b).

Istotnym działaniem, które podjęto w ramach walki z pandemią, było stworzenie Europejskiej platformy danych COVID-19 (2021). Baza powstała w celu przyspieszenia badań nad koronawirusem poprzez ułatwienie zarówno w zakresie udostępniania, jak i analizy danych. Platforma składa się z trzech komponentów: SARS-CoV-2 Data Hubs (przepływ danych dotyczących sekwencji epidemii SARS-CoV-2), Federated European Genome-phenome Archive (udostępnianie wrażliwych zbiorów danych pacjentów), COVID-19 Data Portal (2021) (portal gromadzący dane dotyczące COVID-19).

W tabeli 3 został zaprezentowany podział funduszy UE (w ramach programu Horyzont 2020, według stanu na styczeń 2021) na rzecz walki z COVID-19 w obszarze leczenia, szczepionek oraz zarządzania kryzysowego wraz z liczbą realizowanych projektów. Należy również odnotować, że w ramach instrumentu InnoFin przyznano 400 mln euro na walkę z pandemią, w tym ponad 170 mln euro przekazano na rzecz przyspieszenia opracowania szczepionek (BioNTech oraz CureVac) (European Commission, 2021c).

Tabela 3. Podział środków w ramach programu Horyzont 2020 na rzecz walki z COVID-19 w obszarze leczenia, szczepionek oraz zarządzania kryzysowego

Kategoria	Mln euro	Liczba projektów
Zarządzanie medyczne i leczenie	118,9	45
Szczepionki	108,2	4
Gotowość i zarządzanie kryzysowe	88,3	27
Wsparcie systemu opieki zdrowotnej	53,4	28
Diagnostyka	36,3	25
Badania podstawowe, w tym w zakresie wirusa SARS-CoV-2	3,2	24
Zdrowie publiczne	12,3	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Commission (2021a).

W ramach walki z pandemią COVID-19 działania podjął również Europejski Instytut Innowacji i Technologii. Ponad 60 milionów euro zostało uruchomione w ramach innowacyjnych projektów (Pandemic Response Projects), będących reakcją na kryzys. Natomiast w ramach instrumentu wsparcia ryzyka (Venture Support Instrument) przekazano środki dla ponad 140 start-upów, scale-upów oraz MŚP, które

ucierpiały w efekcie kryzysu wywołanego pandemią COVID-19⁴.
W tabeli 4 zostały opisane wybrane innowacyjne projekty.

Tabela 4. Wybrane projekty realizowane w ramach inicjatywy reagowania kryzysowego EIT

Nazwa projektu	Obszar działania wspólnoty wiedzy i innowacji	Środki w ramach inicjatywy reagowania kryzysowego EIT (euro)	Innowacja
SARA BV	transformacja cyfrowej Europy	400 000	SARA to inteligentny robot medyczny, wspierający pracę opiekunów medycznych poprzez m.in. zmniejszenie obciążenia pracą dzięki przejmowaniu przyziemnych zadań, tak aby umożliwić opiekunom realizację swoich obowiązków tam, gdzie jest to najbardziej potrzebne.
COVID19 BEAMitup	produkcja żywności	792 208	Celem projektu jest dostarczenie narzędzia do oceny higieny w środowiskach związanych z żywnością, a także opracowanie platformy, która ma być wsparciem dla firm spożywczych w szybkim wykrywaniu obecności koronawirusa w przetwórstwie spożywczym.
Digital Control Centre for COVID-19	zdrowy styl życia	553 750	Wirtualne centrum kontroli dla pacjentów z pozytywnym wynikiem testu na COVID-19 – nadzorowane przez eksperta specjalistę chorób zakaźnych, który ocenia, waliduje, rozszerza plan leczenia. W projekcie wykorzystana jest sztuczna inteligencja do gromadzenia informacji, a następnie dostarczenia prognozy dla pacjentów, którzy prawdopodobnie doświadczą najgorszych wyników.
CleanAIR	sektor produkcji	335 600	CleanAIR zwiększa funkcjonalność starszych systemów klimatyzacji, umożliwiając zarówno oczyszczanie powietrza, jak i dezynfekowanie powierzchni w budynku.

4 EIT Community COVID-19 Response.

Si-Quat by AFFIX Labs	sektor produkcji	200 000	Si-Quat jest bezbarwnym lakierem przeciwwirusowym, opracowanym w celu zwalczania wirusów, w tym również patogenu COVID-19. Powstająca w ciągu kilku minut powłoka jest w stanie oprzeć się tysiącom dotknięć dzięki aktywnej warstwie samoodkażającej.
PlasmonDetect	zdrowy styl życia	496 012	Projekt powstały w odpowiedzi na wady obecnego standardu testowania. PlasmonDetect proponuje nową technologię diagnostyki molekularnej (plasmonic strand-displacement amplification assay) do szybkiego wykrywania COVID-19. Technologia ta wykorzystuje naukowe postępy w biologii molekularnej i nanotechnologii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Institute of Innovation and Technology (2021a).

Państwa członkowskie podjęły również działania w obszarze współpracy politycznej. W kwietniu 2020 roku na poziomie Rady ministrów odpowiedzialni za badania naukowe i innowacje wyrazili swoje poparcie dla pierwszego planu działań w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej, tzw. ERAvsCorona. Plan określa kluczowe obszary, w ramach których zarówno Komisja Europejska, jak i państwa członkowskie zadeklarowały podjęcie działań na rzecz skoordynowania i zwiększenia wsparcia dla badań i innowacji. We wspomnianym planie wskazano 10 priorytetów (European Union, 2020), tj.:

1. Koordynacja finansowania badań i innowacji na rzecz walki z koronawirusem.
2. Wspieranie dużych ogólnoeuropejskich badań klinicznych dotyczących klinicznego leczenia pacjentów z koronawirusem.
3. Nowe finansowanie innowacyjnych i szybkich rozwiązań związanych ze zdrowiem w celu walki z koronawirusem.
4. Zwiększenie wsparcia dla innowacyjnych firm.
5. Stworzenie możliwości udziału innych źródeł finansowania w działaniach badawczo-innowacyjnych dotyczących koronawirusa.

6. Kompleksowa obsługa finansowania badań i innowacji związanych z koronawirusem.
7. Powołanie tymczasowej grupy zadaniowej wysokiego szczebla ds. badań i innowacji w sprawie koronawirusa.
8. Dostęp do infrastruktury badawczej.
9. Stworzenie platformy do udostępniania danych badawczych.
10. Ogólnoeuropejski Hackathon (European Union, 2020).

PODSUMOWANIE

Bezsporny pozostaje fakt, że pandemia COVID-19 wywołała konieczność zaspokojenia nowego rodzaju zapotrzebowania społecznego na badania i innowacje zarówno w obszarze medycznym, jak i społeczno-gospodarczym. Unia Europejska podjęła wiele inicjatyw w obszarze polityki innowacji. Dokonując identyfikacji tychże nasuwa się kilka istotnych refleksji, które wiążą się z ogólnym nurtem realizacji aktywności w tym specyficznym dla globalnej społeczności okresie.

Pozytywnie należy ocenić fakt dostrzeżenia przez Unię Europejską potrzeby dokonania zmian w zakresie dysponowania środkami finansowymi w ramach głównych instrumentów finansowych i programów (takich jak np. Horyzont 2020) i częściowego ich przekierowania na finansowanie projektów i działań przyczyniających do walki z pandemią (np. dofinansowanie badań nad szczepionkami). Istotny jest także fakt, że finansowaniem zostały objęte nie tylko projekty w zakresie rozwoju medycyny, ale także przedsięwzięcia powstałe w odpowiedzi na potrzeby społeczne i gospodarcze (np. przedsięwzięcia w ramach wspólnoty wiedzy i innowacji). Zostały uruchomione również środki w zakresie instrumentu wsparcia ryzyka dla MŚP, które ucierpiały na skutek kryzysu. Taka aktywność Unii Europejskiej wskazuje na dostrzeżenie na szczeblu ponadnarodowym złożoności kryzysu i podjęcie próby wdrożenia działań w wielu obszarach, nie ograniczając się przy tym tylko do kwestii zdrowia i ochrony życia. Z uwagi na ciągle trwającą pandemię oraz brak pełnych danych, niemożliwe jest jednak dokonanie oceny zasadności wydatkowania tychże środków. Uzasadnione w przyszłości wydaje się zatem podjęcie badań w zakresie celowości wydatkowania

tychże środków, a także weryfikacji tezy o zbyt dużym skoncentrowaniu środków na projektach innowacyjnych związanych z walką z koronawirusem, przy jednoczesnym nadmiernym ograniczeniu finansowania projektów niezwiązanych z pandemią, których istnienie mogłoby przyczynić się do dalszego rozwoju gospodarczego.

Polityka innowacji jest kwalifikowana do kompetencji tzw. dzielonych⁵ pomiędzy Unię Europejską i państwa członkowskie. Biorąc pod uwagę globalny charakter kryzysu wydaje się, że działania UE – obejmujące jednocześnie swym zasięgiem wszystkie państwa członkowskie – mają charakter wspierający, ale nie wyczerpują jednak dostępnych możliwości chociażby w zakresie międzynarodowej współpracy politycznej. Podjęcie decyzji o wdrożeniu planu działań w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej, tzw. ERAvsCorona, jest pożądaną reakcją na zaistniałą sytuację. Należy jednak zauważyć, że wspomniany plan został przygotowany przez Dyрекcję Generalną ds. Badań Naukowych i Innowacji w celach komunikacyjnych. Dokument ten nie jest zatem prawnie wiążący zarówno dla Komisji Europejskiej, jak i państw członkowskich.

Na uwagę zasługuje także fakt podejmowania działań w obszarze polityki innowacji na rzecz wykorzystania europejskiego potencjału w zakresie kreowania innowacji, które mają bardzo rozproszony charakter (wiele źródeł finansowania, udział wielu organów, agend, które koordynują finansowanie). Wydaje się również, że podjęto zbyt mało aktywności podobnych chociażby do stworzenia Europejskiej Platformy Danych COVID-19, które sprzyjałby w jeszcze większym stopniu koncertowaniu i koordynowaniu aktywności w zakresie ponadnarodowej współpracy w walce z pandemią.

---

5 W ramach obszarów zaliczanych do kompetencji dzielonych prawo może być stanowione zarówno przez UE, jak i rządy krajowe; należy jednak pamiętać, że kraje członkowskie mogą to zrobić tylko wtedy, jeśli UE nie podjęła działań w tym zakresie (np. nie złożyła wniosku ustawodawczego).

BIBLIOGRAFIA

- Chesbrough, H. (2020). To recover faster from Covid-19, open up: Managerial implications from an open innovation perspective. *Industrial Marketing Management*, 88, 410–413. <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2020.04.010>.
- Dahlke, J., Bogner, K., Becker, M., Schlaile, M.P., Pyka, A., & Ebersberger, B. (2021). Crisis-driven innovation and fundamental human needs: A typological framework of rapid-response COVID-19 innovations. *Technological Forecasting and Social Change*, 169, 1–23. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.120799>.
- Engler, JO., Abson, D.J., & von Wehrden, H. (2021). The coronavirus pandemic as an analogy for future sustainability challenges. *Sustain Science*, 16, 317–319. <https://doi.org/10.1007/s11625-020-00852-4>.
- European Commission. (2021a). *EU research and innovation in action against the coronavirus: funding, results and impact*. DOI:10.2777/734565.
- European Commission. (2021b). IMI. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/health-research-and-innovation/innovative-medicines-initiative_en (dostęp: 21.07.2021).
- European Commission. (2021c). *EU support for vaccines*. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/health-research-and-innovation/coronavirus-research-and-innovation/vaccines_en#cu-revac (dostęp: 21.07.2021).
- European COVID-19 Data Platform. (2021). <https://www.covid19data-portal.org/the-european-covid-19-data-platform> (dostęp: 21.07.2021).
- European Innovation Council. (2021a). *EIC Accelerator*. https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/eic-accelerator_en (dostęp: 21.07.2021).
- European Innovation Council. (2021b). https://eic.ec.europa.eu/index_en (dostęp: 21.07.2021).
- European Institute of Innovation and Technology. (2021a). *EIT Community solutions*. <https://eit.europa.eu/our-activities/covid-19-response/solutions> (dostęp: 28.07.2021).
- European Institute of Innovation and Technology. (2021b). *Knowledge and Innovation Communities*. <https://eit.europa.eu/our-communities> (dostęp: 28.07.2021).
- European Union. (2020, 7 kwietnia). *First “ERAvsCorona” action plan: short-term coordinated research and innovation actions*. EU. Working Document.
- Komisja Europejska. (2014). *Horizon 2020 w skrócie*. Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg.

- Komisja Europejska. (2021). *Horizon Europe*. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (dostęp: 17.07.2021).
- Pleśniarska, A. (2019), Innowacyjność polskiej gospodarki w aspekcie integracji europejskiej – pozytywna czy negatywna zmiana. W H. Tendera-Właszczuk, & R. Proszak (Red.), *Aktualna kondycja integracji europejskiej w obliczu wyzwań zewnętrznych i wewnętrznych* (s. 132–150). Warszawa: Difin.
- Ramalingam, B., & Prabhu, J. (2020). OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). *Innovation, development and COVID-19: Challenges, opportunities and ways forward*.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>